

Kunnskapsdepartementet

Vår saksbehandler
Eli-Karin Flagtvedt

Kopi til

Vår dato
20.08.2021

Vår referanse

Deres referanse
21/1836-1

Unios svar på høring om strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren

Vi viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet datert 25. juni 2021 om strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren. Unio takker for anledningen til å komme med innspill til utkastet til strategi.

Innledningsvis vil vi takke for en solid prosess med utvikling av strategien, og at partene har kunnet gi innspill underveis.

I strategien skriver departementet at vi må ha med oss erfaringer fra koronaperioden, og at en viktig erfaring er at fremtidens utdanninger bør kombinere fysisk tilstedeværelse og digitalt tilbud på en måte som fremmer læringsutbytte, læringsmiljø og fleksibilitet.

Unio deler denne oppfatningen og viser til at foreløpige evalueringsresultater viser at både ansatte og studenter mener at studentene ville lært mer om de var fysisk til stede på lærestedet. Nettbasert undervisning var også mindre motiverende og vanskeliggjorde aktiv deltakelse i undervisningen. Vi vil derfor understreke at det først og fremst må være studentene og underviserne som involveres når det gjelder å tilrettelegge for digital undervisning. En viktig lærdom etter koronakrisen må være at digitalisering ikke kan erstatte alle former for tradisjonell undervisning, og at det sosiale møtet mellom mennesker er viktig for både læring, utvikling og trivsel.

Samtidig er det viktig å ha med seg at koronakrisen tvang frem raske løsninger på svært kort tid, og at det nå må brukes mer tid på å utvikle kvalitetstilbud. Mer forskningsbasert kunnskap om hvilken form for undervisning som gir best kvalitet er helt nødvendig for å sikre de beste løsningene.

Unio støtter strategiens ambisjon om at underviserens utdanningsfaglige digitale kompetanse skal utvikles for å fremme nytenkning i alle former for undervisning, læring og vurdering, og at digital teknologi skal brukes for å tilrettelegge for bedre læring.

Vi stusser imidlertid over at strategien synes å ta for gitt at mer digital undervisning er synonymt med bedre kvalitet. Blant annet skriver departementet at «*digital undervisning og vurdering vil gjøre det lettere å nå målet om studentaktiv læring som er formulert i studietilsynsforskriften*». I en av evalueringsrapportene om koronaen vises det til at dette nettopp ikke er tilfellet. Nettbasert undervisning gjorde det tvert imot mer utfordrende for studentene å delta aktivt i undervisningen. En viktig lærdom av koronaen er derfor at digital undervisning ikke kan erstatte alle former for tradisjonell undervisning.

Dette innebærer at digitalisering ikke må bli et mål i seg selv, men at digitalisering skal støtte opp rundt kjerneoppgavene til universiteter og høyskoler. Det overordnede målet skal være økt kvalitet på undervisning, forskning, formidling og støttetjenester.

Unio støtter at undervisernes kompetanse er en sentral forutsetning for bruk av digital teknologi. Før koronaen svarte 7 av 10 faglig ansatte at de trengte opplæring i bruk av digital teknologi for bruk i undervisning og vurdering.

På dette punktet er strategien litt svak når den skriver at «*digital teknologi i godt samspill med god utdanningsfaglig digital kompetanse hos dem som underviser, kan gi bedre læring*». Kompetansen til underviserne er helt avgjørende, og det må komme tydeligere frem i strategien hva som skal til for å øke deres kompetanse. Underviserne må få tid til å tilegne seg kompetanse i digitale læringsverktøy og undervisningsformer, og det må være bedre tilgang på administrative støttetjenester knyttet til undervisningsaktivitetene. Særlig vesentlig er det at faglig frihet, god pedagogisk undervisning og et best mulig læringsutbytte er utgangspunktet for valg av tekniske løsninger, og ikke omvendt, at tilgangen på tekniske løsninger definerer undervisningen.

Unio vil understreke at økt kunnskap om hvordan teknologien kan brukes på en måte som fremmer læring, er helt avgjørende i den videre prosessen. Det må legges til rette for mer forskning på bruk av digital teknologi, slik at vi sikrer at vi tar de riktige valgene. Vi mener at dette må komme tydeligere frem i avsnitt 2.2.4 Tiltaksområder. Det bør være tydelig hva som menes når strategien skriver at det skal utvikles tiltak som stimulerer undervisere til pedagogisk og didaktisk innovasjon. Både tid, ressurser og administrative støttestrukturer er vesentlige elementer i denne prosessen, og må inngå i det som er forutsetningene for ønsket utvikling.

Unio støtter at utdanninger innenfor digitalisering må gjøres attraktive for en mer mangfoldig gruppe enn i dag, og er enig i at kvinneandelen må styrkes. Et mangfoldig perspektiv på den digitale utviklingen er ikke bare viktig med tanke på å motvirke ubevisst diskriminering, men vil i seg selv være kvalitetsfremmende og tilføre ulike perspektiver på både problemstillinger og løsninger.

Utkastet til strategi legger stor vekt på ledelsens betydning for å utvikle organisasjonen og kulturen ved universiteter og høyskoler. Unio støtter at ledelsen har stor betydning, men mener at strategien i tillegg må omtale de ansattes betydning for at en vellykket digital omstilling skal finne sted. Her er strategien for svak, når den bare omhandler samarbeid mellom faglig ansatte og studenter, og foreslår tiltak som skal stimulere ansatte til deling og samarbeid.

Begreper som *stimulere*, *legge til rette for* og *oppfordre* er for vage og for lite forpliktende for en prosess mot det som strategien omtaler som digital transformasjon. Ansatte ved universiteter og

høyskoler må ha medbestemmelse, medvirkning og eierskap til prosessen. Dette er en forutsetning for at digitaliseringen skal oppleves som meningsfylt for både ansatte og studenter. Hva økende grad av digitalisering har å si for arbeidsforhold, tidsbruk, kompetansebehov og ressurser som kan støtte de ansatte, må inn som sentrale forutsetninger for vellykket implementering av strategien. Det må være dialog om ansattes arbeidsvilkår og ressursbehov knyttet til planlegging av digital undervisning.

Unio mener derfor at punktene under avsnitt 3.2 må være mer forpliktende enn at underviseren «stimuleres til å utvikle egen utdanningsfaglig digital kompetanse og praksis...». For eksempel kan punktet omskrives til at «Det er tilrettelagt både med tanke på tid og ressurser for at underviseren kan utvikle...».

Videre mener vi det er for svakt og for lite forpliktende at underviseren «opplever at institusjonen etablerer arenaer og tiltak som styrker samarbeid og deling av digitale læringsressurser...». Hvor er den aktive og medvirkende medarbeideren? Det er godt kjent at involvering og medvirkning er det fremste virkemiddelet for vellykket implementering. Dette aspektet er totalt fraværende i strategien og må inn som en av de viktigste forutsetningene for vellykket gjennomføring.

Dette aspektet må også gjenfinnes i andre visjoner i kapittel 3, blant annet når det gjelder punktet om at ledelsen involverer representanter for studentene og ansatte *tidlig nok* ved *større digitale endringsprosesser*. Hva er tidlig nok, og hvem skal definere det? Hva betyr større digitale endringsprosesser? Et av målene i strategien er digital transformasjon. Det er i seg selv en stor endringsprosess med betydelige konsekvenser for de ansatte. Derfor må også slike formuleringer strykes og erstattes med visjoner om endringer der hele organisasjonen er med.

Avsnitt 4.1 om økonomiske rammebetingelser er uklart. Hva betyr det at institusjonene tar i bruk de finansieringsordningene og samarbeidsarenaene som finnes? Har de gjort noe annet hittil? Vi savner en omtale av hva en digital transformasjon vil koste. Er infrastrukturen på plass i dag, eller trengs det investeringer, og eventuelt til hvilke kostnader? Hvilken kompetanse har de ansatte i dag, og hvilken trenger de for å bidra til vellykket implementering, før man kan ta ut en gevinstrealisering? Dette er temaer som ikke er belyst, men som er helt vesentlige for at en videre digital omstilling i høyere utdanning skal finne sted.

Vennlig hilsen
Unio

Jon Olav Bjergene
Sekretariatsjef